

30 ԲԱՐՍ

ՄԷՃՄՈՒՄԻ ԱՆՊԱՐ

ԲԱՐՍ 30

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAZ
65 Grand'rue de Péra, Taxim, 65

ԱՊՐԻԼ 21 1912 ՄԱՐՏ 21/3 ԱՊՐԻԼ
Խաղաղության խնդիր
Խաղաղության խնդիր
Մեծագույն խնդիր

ՉԱՐՇԵՆՊԻԷ
ԿԻՆԵՄԱՏԻՆԻ
Խաղաղության խնդիր
Խաղաղության խնդիր

جمعية اخبار
مكة اوغلي
مجمع جاده سي نوسو

ԿՐՕՆՔԸ ԽԱՂԱԼԻԻ ԶԵ

Ժամանակը կը քալու ու անոր հետ զորքերը ու զէպքերը իրարու կը յաջորդեն անխափելիորեն, հետադարձները դեռնոց զարմանալու կը տեսնեն իրագործումը այն զէպքերուն՝ զորոնք իրենց մտքին մէջ նախաձեռնութեամբ ու պատկերացումով են։ Մարդկային տրամաբանական գործերը կարգ ու կապակցութիւն մ'ունեն իրարու չլիքայուած՝ մին միւսին հետեւանք, այնպէս որ մէկը միւսին կէտն ու շարունակութիւնն է, որով պէտք չէ զարմանալ արդիւնքին վրայ երբ անոր պատճառ եղող գործերը արդէն եղած են։ Խնդիրն ապա զորքերը միայն կապ չունին, ու անոր համար անակնկալ են։

Կրօնքը մեծ ազդեցութիւն ունի մարդ, կուրծքէն զորքերակերպին վրայ ու անոր ուղղութիւնն առաւ մեծ ազդեցիկ մ'է, բայց այն ալ պէտք չէ անյարիր, անկապ ու անտրամաբանական ըլլայ, վասն զի կրօնքը երբեք չի թելադրեր, բանական մարդուն անբանօրէն գործելու, ապա թէ ոչ մարդը մարդկութենէ կը հանէ, միտքը կը մեղմանայ, ու պատասխանատու մարդը անպատասխանատու կ'ընէ, որով կրօնքը իւր կարեւորութիւնը կը կորսնցնէ ու գործութիւնն ունենալէ կը դադարէ, վասն զի կրօնքը բանականութեան և պատասխանատուութեան վրայ հիմնուած է, անսխալութեան կրօնք չկայ։

Մարդկութեան պատմութիւնը կը ցուցնէ թէ մարդիկ ամենածանր, կարեւոր և նուիրական գործերն իրենց համար թեթեւ, անկարեւոր նկատած ու ձեռքբերին պատրուակ և խաղաղութեամբ քրտնեն, ու այսպէս անոնք իրենց կարեւորութիւնը կորսնցնեցած են, թող ամէն ընթերցող ինքնիրեն օրինակներ բերէ պատմութենէ կամ անձնական փորձառութենէ որով պիտի համոզուի թէ շատ բան կը խեղաթիւրուի, կ'արմատանայ ու արժէքը կը կորսնցնէ, և բոլորովին կ'աշխատի խաղաղութեան օրինակի համար բնական կրօնքը մարդկութեան մէջ խեղաթիւրուելով, այսպիսով կ'ապագայութեան փոխուած էր, ու այդ կռապաշտութիւնն ալ որ կարելի է թէ բարեմիտներու, միամիտներու և ազգայնական ըզով արդարանալի ըլլալ, երբեք արդարանալի չէ գիտնականներու, խելահասներու և հասկողներու վրայ։ Ու հաւանաբար ամենայն իրաւամբ կրնայ ըսուի որ միամիտներու մեղքը կը ծնւնայ այն գիտնականներուն և առաջնորդներուն վրայ, որոնք իրենց ընթացքով պարզամիտներն խաղաղութեան պատճառ կ'ըլլան։

Կրօնքի տէրն, պաշտպանն, դատաւարն և վրէժխնդիրն՝ Աստուած ինքն է, որուն ձեռքէն ու անաչառ դատաստանէն ոչ ոք չազատիր, որ և ինչ գիւրդի և աստիճանի ալ տէր ըլլայ, և նոյն իսկ կ'ուզէ կրօնապետ ըլլայ, Աստուած անոր մէջ նախանշաններն է ու վրէժ կը լսուի։ Անոր համար կրօնքով պէտք չէ խաղաղ, վասն զի այն խաղաղութեան չէ։

Հասարակութեան ներկայ տագնապին առթիւ ինչ ինչ զէպքեր խիստ կարեւորութիւն կ'ստանան, այլ ընդ ալ այլ կը մեկնուին և կարելի է շատերու այլապէս

ազդեցութեամբ, ըստ այնմ ընդունելութիւն կը գտնեն, ու թիւր ու սխալ ենթադրութիւններու և հետեւանքներու պատճառ կ'ըլլան։ անոր համար կ'արժէ վերջին օրերու տեղի ունեցած ինչ ինչ զէպքերուն լուսաբանութիւնն առաւ։

Թերզեան՝ Պատրիարքական պաշտօնին բարձրացած ժամանակէն ի վեր ենթադրեց որ այդ իշխանութիւնը անկախ ու անբաժանաբեր է, ու ոչ ոք անոր դէմ պէտք չէ վարուի, (թէ եւ ինքը Ազարեանէն սկսեալ մինչեւ Սապարազեան երեք կ-Պատրիարքներն ալ բանի տեղ չէր դնէր ու անոնք դէմ կը վարուէր), բայց իւր գործերը կարելի չէր որ դժգոհութիւն չգոյացնէր իր շուրջ՝ այնքան անխորհուրդ ու անտեղի էին անոնք, ու ժողովուրդը իւր դժգոհութիւնը խոստեց թերզեան առանց կարեւորութիւն տալու շարունակեց։ Այն օրէն արդէն դիւրին էր գուշակել որ պէտք էր նա վար առնուէր այն դիրքէն ուր բարձրացած էր անարժանութեամբ։ Այս գործը կրնար ըլլալ անշուշտ ու մեղմաբար, եթէ Թերզեան ինքնաբերաբար քաշուէր, չեղեց ընել, և ընդհակառակն ժողովուրդը իւր ձեռնարկին մէջ անխորհուրդ ցուցանելու, բնական էր որ ժողովուրդը պիտի դիմէր այն օրինական միջոցներուն, որոնցով պիտի յաջողէր Թերզեանի անկումը։ Ու այդ դիմումները եւ զանա Թերզեան ամէն միջոցներ փորձեց քաղաքական ատենի առջեւ ինքզինքը պաշտպանելու, արդարացնելու և ժողովուրդը յանցաւոր հանելու համար, անոր երեսին մօտ ալ չեց։ Անխորհուրդ քաղական ընթացքն է արդէն այս, և խիղճ չըրաւ որ այս ընթացքով մեղք կը գործէ Աստուծոյ առջեւ։ Աստուծոյ արդար ըլլալով, իր մեղքը երեսին զարկու, զինքը անխորհուրդ քաղաքական ատենի առջեւ, Թերզեան կառչեցաւ եկեղեցական ատենին, ու խնդրոյն կրօնական գոյն տուաւ, ու ամէն բան կեղծեց, սուտ, սխալ, զրպարտութիւն իրար խառնեց, ու կրօնքը իւր ձեռքը պատրուակ ու խաղաղութեամբ ու իրեն ամենազոր գէնք այսօր ԲԱՆԱԿՐԱՆԻԻ սպառնալիքը մէջ տեղ կը նետուի, տղէտ ժողովուրդը աս հարեկներու համար։ Ու ամենաւն բերանը կը պարտի այն։ Ըստ մեզ անխորհուրդ տեղի է այդ գէնքին գործածութիւնը, այս պէս այն իր կարեւորութիւնը կը կորսնցնէ։

Պէտք է գիտնալ որ բանադրանքը եկեղեցական դրական ու պատժական օրէնք մըն է, ու խղճի վրայ ազդեցութիւն ունի այն ատեն երբ զայն զննելու օրինական ու արդար պատճառներ կան իսկ երբ օրինական պատճառ չկայ՝ բանադրանքը իւր ազդեցութիւնը կը կորսնցնէ խղճի ու Աստուծոյ ատենին առջեւ։

Բանադրանքը դրական օրէնք է ըստինք, և ամէն դրական օրէնք պէտք է հիմնուած ըլլայ բնական օրինաց վրայ։ Իսկ եկեղեցական արդիւնական օրէնքը պէտք է իրեն անարկայ ունենայ մեղքը, որ երբ գիտնալար և լաւատօրէն գործուի, բանադրանքով կը պատժուի, ուր մեղք չկայ հոն բանադրանք չի գործեր։ Թերզեանի խնդրոյն մէջ հասարակութեան մեղքը օրն է, հասարակութիւնը

չի մերժեր ոչ եկեղեցական իշխանութիւնը և ոչ անոր իրաւասութեան հեղինակութիւնը, այլ միայն անձի մը (Թերզեանի) ըրած ապօրէն, անկանոն և անիրաւ գործերը ներկայացուց պատկանեալ իշխանութեանց, այդ անձը իր վրայ եկեղեցական իշխանութիւնն ունենալուն համար պէտք չէ ժողովուրդը իշխանութեան դէմ գործող նկատել, վասն զի այն իր պարտականութիւնը կատարած կ'ըլլայ երբ պատկանեալ իշխանութեանց կը դիմէ, կարծենք թէ ոչ ոք չուրանար թէ ո՞ր է անձ, ո՞ր է իշխանութեան զուլն կը գտնուի, կրնայ սխալներ գործել և իշխանութեամբ զեղծանել։ Թերզեանի Պատրիարքական իշխանութիւնը ո՞վ տուած էր իրեն։ Բնական է թէ կառավարութիւնը, ուստի երբ Թերզեան այդ իշխանութեամբ զեղծանել սկսաւ, պէտք էր կառավարութեան դիմել։ ասոր մէջ ոչ մեղք կայ և ոչ ո՞ր է օրէնք այդ դիմումը կարգելու։ Երբ դիմումը կ'ըլլայ բնական է թէ անխորհուրդ արդիւնքն ալ կ'ունենայ, եթէ դիմումը մեղք չէ՝ արդիւնքն ալ մեղք չէ, եթէ արդիւնքը մեղք է դիմումն ալ պէտք է մեղք ըլլար և անխորհուրդ էր արդիւնքը, և եթէ բանադրանք պէտք էր՝ անոր վրայ պէտք էր դրուի։

Մենք չենք ուզեր հօտ Պօլսու Առաքելական Նուիրակին կողմանէ հրապարակ երած բանադրանքի թուղթին ձեւակերպութեան վրայ խօսել, բայց անոր մէջ չկայ այն իմաստը զոր Թերզեան և իւր արքանեակները կ'ուզեն դնել անոր մէջ և բարեմիտ ժողովուրդեան խիղճը վրդովել։ Ասոր համար այդ թուղթին վրայ հիմնուելով, իբրեւ այդ թուղթին անաստօղ յանցաւոր նկատել կայսերական Պոլսու իշխանութիւնը ընթերցման ներկայ գտնուողները և ըստ այնմ պատիժ տալու նալ կամ պատժել՝ իշխանութեամբ զեղծանել է, կրօնքի հետ խաղաղ է, վասն զի այդ թուղթին մէջ այդպիսի իմաստ մը չկայ։ Իսկ այդ իմաստը տալ՝ անխորհուրդ է, վասն զի պատժական օրէնքները բնական անձուկ մտքով առնելու և ամենամեղծ իմաստով մեկնելու է։ (Odia sunt restringenda)։ Հակառակը ընել՝ խղճերու վրայ բռնաւոր ըսել է։ Ու ասոր ապացոյց է որ եպիսկոպոսները Պոլսու իշխանութեան ընթերցման ներկայ գտնուելու համար Առաքելական Նուիրակին խորհուրդը հարցուցեր են ըսել չէ որ կրնար ներկայ գտնուիլ, այլ համաձայնեցէք և ըստ այնմ գործեցէք ըսել է, որով արդեւ մը չկար ներկայ գտնուելու։ Չարմանալի, անտեղի և եկեղեցական իշխանութեամբ զեղծանել չէ՝ օրինակ, ընթերցման ներկայ գտնուող եկեղեցականները պատժել իբրեւ անաստօղ այդ թուղթին, եթէ մասնաւոր արգելք մը կար՝ պէտք էր այն բացառաւոր կերպով ծանուցուէր, ուստի ըստ մեզ այդ պատիժը զննողներ աւելի ծանր մեղք գործած և Աստուծոյ առջեւ պատասխանատու են, քան անոնք որոնք վրայ դրուած է։

Մենք համար ասիկայ ալ ապացոյց մ'է Թերզեանի անխղճութեան և կրօնքի պատրուակին տակ գործելուն, և իր վրէժխնդրական կրքերը յազեցնելուն, վասն զի եթէ ինչ մը խիղճ և կրօնական զգացում

ունենար՝ գոնէ այս նուիրական օրերուն մէջ ասանկ զեղծում չէր գործեր և խիղճներ չէր վրդովէր։ Բայց անոր հոգը չէ՝ ոչ կրօնքը և ոչ խղճմտանքը՝ այն ժողովուրդեան խղճմտանքին հետ խաղաղ կ'ուզէ։ Այս նուիրական օրերու մէջ երբ քրիստոնէական կրօնքի ամենանուիրական արարողութիւնները կը կատարուին, Թերզեան կերպով մը զանոնք ալ արգելելու եղած է։ Կոչ չընելով որ անով ժողովուրդը կրօնական միութեամբ կը կըրկուի, հրահանգ զրկել է որ եկեղեցիներու մէջ Հայ-Լուսաւորական դպրոցներ և տիրացուներ չգործածուին, միջոցներ գիտէ որ Հայ-Կաթողիկէ բաւական տիրացուներ չկան, որով և արարողութիւնները չպիտի կրնան կատարուիլ։ Ինչպէս Օրթոդոքս Դոնաթիստ արարողութիւն կատարուած չէ։ Բայց վերջը հասկնալով որ անով ժողովուրդը աւելի պիտի զրկուէր իրեն գէտ, և Առաքելական Նուիրակին կողմանէ ալ իրեն ազդեցութեամբ իշխանութիւնը, ետ առեւ է իւր այս հրահանգը։

Արդ իրեն կը հարցնենք եթէ Հայ-Լուսաւորական դպրոց գործածուի մեղք է, ինչպէս թոյլ կրնայ տրուիլ, և ինչպէս ինքը Առաքելական մէջ Հայ-Լուսաւորական և նուիրական օրերու մէջ խաղաղութեամբ կ'ընէ եկեղեցական արարողութիւնները։ Ասոնք ապացոյցներ են որ Թերզեան կը խաղաղ կրօնքի և խղճմտանքի հետ Բայց ինչպէս վերը ըսինք, անոր տէրը, պաշտպանը և վրէժխնդիրը Աստուած ինքն է, որ ուշ կամ կանուխ արդարութեամբ պիտի գործադրէ։

Մենք պատկանեալ իշխանութեան մը տաղանքութիւնը կը հրահարենք այս կէտերուն վրայ, և կը խնդրենք որ վերջ տրուի Թերզեանի այս քանակաւ ազեկամի ընթացքին, ժողովուրդին առջեւէն գայ-թակղութիւնը վերցնելու, խղճներ չվրդովելու և միամիտներու միտքերը չի պղտորելու կրօնքի վրայ։

ՍԻՍԱԿ

ՊՈՒՅՐՈՒՆՏՈՒՆ ՍԱՄՆԻՆ

ՕԳՈՒՆՄԱՐԸ

Թերզեան էֆենդին, հիւքլեմէթէ մեմբերէթիւնտէն խաղաղութեան օտարա, եւնի Կոմիթիէին ինքնապաշտ տէկին պիւր Գայմազմարն լիւզուած ինքնապաշտ տարի սուտուր իտէն Պոլսու իշխանութեան, կէչէն բազար կրեւիւր լէմէն գրաւթ պոլսու լուսաւոր մուքարրէր օլմաղլէ, պու պապտէ ինչպի իտէն աս-վէթնամէթէր, անանք քրիստոնէ Մեքլեթի միլլիմիդ լէիսի միւրթթէթի Արամ էֆ. Երամեան թարգմանական պիւր ինչպ, պիւր կրեւ էվլէթ թէվլի իտիմիշ վէ եվլմը մէջգիւրտէ չըզան զազթթարգտա սուրթթի իւրն օլունմըլ իտիս Պրնապէրին բազար կրեւիւր, էօյլտէն սուրա, այլաֆ. սաաթ Կտէն պէտ իլէ, Թերզեան էֆենդին, Բոմատան Տէրիսաաթթէթ ավտէթիւնտէն պերու, միւրթթէթէրն վէ էֆրաթը միւրթթէթ

Իսաւորամբ, կախակալութիւն՝ Գիւրե-
նէին էն պէտքը ճշգալարը օլաաղընը
լիւրիւր՝ վէ գապօլ իտէրիւ. լաքին պիւ-
նէիւ զի, պօւ ճշգալարն պէօլէ հէր
ըրատա իճրաթ, թաթպիգի՝ Գիւրիսէ գա-
սանիյն վէ աճքամարնտան սը տըր, Տէվ-
թի, իրահա՝ հւքթաթէթիսնտն առտ իրիւ-
նիկէ պիր բաթրիկին, սուր հարաքաթ
է մուամէլաթնը թւագիգ վէ թէճէ-
լուս խաեէք, օ բաթրիկին տվժամը մէ-
ռուրիյէթիսի մէմլէքէթիսնէ, էհալիոն-
է մազիրի իթորտիւթի իչին, էմսերի-
է թաթտէն խազաթ խոխոր, վէ պունու,
աաղալ բաթրիկին մէնսուպ օլտուգը ճէ-
նաթա թէպիրի թմէյէ լիւզաւ կէօրիւ-
օր, Պունասա քրիւնէյէ, տինէ, մէջնպէ
իւթէպլիւք հէ՛ վար տըր քին, տինէմէք-
էն, իրագօրօսան վէ բուհասն մէն օլտ-
ուօր, վէ տինէյէնէլէ՛ Գիւրենէին էն
պըր ճէգաթ թէթիթպ խալիլօր, Մա-
ւաւ տար քի, տինսա իւզէրինտէ, հրու-
րիւթ ի թիլ նէվ տօր. պիրի բուհանի վէ
իլէրի ճիսմանի, Հրեքիւմէթը բուհանի-
սըրքի ոււմուրը տինիւ վէ բուհանիէյէ
Հրեքիւմէթը ճիսմանիյէ տէ՛
ւուրը տինսեէվիյէ վէ ճիսմանիյէ, Պիրի՛

տակերինհին իշխերինէ մուտասխէէն իթմէ-
մէքէէ, իքիսի արասընտտ մուվադէնէն իմ
թիգամ պագի դաւապիլիւր Աքաի թագաիւր-
տէ, էօլլէ նէթիճէէր հասըլ օլուր քի,
պուռնտան հէմ չիբադէ պօզուլուր, հէմ տէ
թարաթէնյն պէյնիտէ իմթիգամ սագւաւ
նամազ: Միվզուր պահս օլան մէսէլէտէ,
թիբըքան էֆսնիս շախսընա կէլինճէ, մա-
տամ քէ էօտէսիտէքի բաթիլքիլէ վա-
զիֆէսինի հիւքիւմէթը ճիւսմանիյն թա-
նըմաք իսթիմէքէ, հիւքիւմէթը բուռն
նախի պոռնու նաըլ մէ իտէր, վէ մէմ-
նախիթ գարարընը, բիսպօսանս վէ ուն-
պանըն. թազիլիյթ սըֆաթլարըլյա, հաթ-
թա էքիսգօթալար՝ հիւքիւմէթը ճիւսմ
նիլէնին ֆէրմանըլ մէմաւրարը օլուրգլարը
հալտէ, տիւնլմէլէրինտէ, մէզնէզմէ նմ
նահզուր վար տըրլ Պիւաքիս, գարարը հիւ-
քիւմէթի, եսիստ իրաստի բատիշանիլի
տինլէմէտէն մէն իթմէք, թէպաւյըտէվ-
լէթ գարը չըգարմաք տէյթի մի տիւր Տի-
կէր թրաթմանս պիւր շախսըն սըֆաթ վէ
մէմաւրալիթը ճիւսմանիլէնին թա՛ւմամթ վէ
նէ՛տէն ֆիլիսէնին է՛ն աղըր ճէգալարըը
իճապ իթտիբիսօր, էկէր քիլիսէնին պու-
նաղըր ճէգալարը, պու կիպի սըրֆ ումու-
րը ճիւսմանիէլէ միւլէթալլիք մատտէլէրտէ
խթիմալ օլունուրստ, աըլ տինէ, մէզ-
նէպէ, քիլիսէէ այլտ էն մուհիմ մատա-
տէլէրտէ պէօյիւք պէօյիւք խէթալար իշ-
լէնէնլէրէ նէ՛ ճէգա վէրիլէճէք Թուր
արարընըն իլյահ մէ թէֆսիլիլի, աստ
տոււճարանլարա իշալէ իտէրէք, աթի-
տէքի նոգթա հաքըննտ տաթիլ պիւր զալ
սէգօ սէօլլէմէք իսթիլէրիք:

Պատրուածունըն գրասխընտա հագգըր պուռուան իքի լահանայա կէօնտըրէրէն լէվզպիտնամէնին զիրիքին՝ Մօնաքենք Թա- լոսեան, Յաթպէփ Աքօ. Թոքոսեան. Կ. Պ. Փ. (Խանի Կաթիղիգոսպան-Վատրիար. քական Փոխանորդ) տէյի իմզաւամըռ տըր իշխէ աթը հրաքիւմէթը ճիւթասիւնէն հա- րաքը ճէզդըր միւս թէշգիւմ պէօյիւք պիր իւթիւս քի, Թեքզեանըն վէն Թոքոսեանըն պուռան հէն ճէվզպ վէրէնէրէրիքին, նա- Թըր թէֆօրի վէ իրզան իտէնէրէրիքին պի- լէմէյիլդ, Թեքզեան էֆէնտի, Բաթրիգիւք- տէն, հրաքիւմէթէն, պա իրատէի սէնիէ սագըրի օլտըրը հալտէ, քէնտիսիքին հալէա նէ՛ ճէօարէթլէ Բաթրիգ տէյի իլան իտէ- պրիւօր, Ասիւ օլմաըննա վէքիլ օլա- մաեանադընտան. Թոքոսեանըն քէնտիսիքին հալէա Բաթրիգ Վէքիլի տէյի իլան իթմէ- ին, քէնտիսիքի պէրապէր ասիլինն տա- խի, Գալաշահըն, հրաքիւմէթին իրատէ- սիքին, հրաքիւմէթի թաքմաւաք, օնլարա գարչը չըգմազ օլտըր, պու տէրէնէ ճիւրէթին լէֆօրի վէ լէնզլինի քէնտիւ- րիքին պրագըրըզ Պիքմէն, Տճուք զհայօսերն Կայսեր և զԱտուծօյն Աստուծօյ՝ էմըր իլահիսինէ տապան տապանա գարչը չը- գանլար՝ եհնէ Թեքզեան էֆ. իլէն ագըլ հօնաւարը արը քի, պիրինտէ՛ պու էմրին կէրէք քոսնանի վէ կէրէք ճիւթանի նօգ- թալարան հիւրմէթիւրիլքի, իրայի թիւղ- քի իտիեօթլար, տիլէրինտէ տախի արլը- տան ալըրա իրատէի Բաթրիահիլի, գարա- ըր հրաքիւմէթի թանուաք իսթիմէնօթլար

ՍԹԱՆՊՈԼ ԲԷՀԱՊԻՅՆԻՄԻԶԻՆ
ԻՃԹԻՄԱԸ ՄԻԻՆԱՍԻՊԵԹԻՅԼԷ

(4965 ဇ.ကမာရ် မာန့်ယာမ်)

Միւսաստէքեարլըլար խէճէնէնէրլ,
չօգ արգու խիեօրաւ, Գիրխէնն էրէ-
ֆինն, Միլլէթին խայրընն չօգթար լա-
զարա ալարազ, քիւլիւքլէրին կրնանա
կիրմէլէրինէ, ճէմաաթ պէյնիաէ իրթի-
լաֆաթա, չայեանը թէէսսիֆ Նալլէրէ,
տարպէլէրէ, Գանլար ազմաաշնա սէպէպ
օլմազ կիպի մէսլէքի միւլպթէզլի իթթի-
խազընտան պիլ իճթինապ, հիսսիեաթը
ալլիյէ իլէ մութթաաթք քիմսէլէրէ մախ-

տուս ֆազդէթլէրին»՝ գումարներ ֆառաշէրէրին անդակածէ ինքա իթմէլէրի խառնուրդնա միւսառաքանքաւըզար իթմիլէրի, ձէնապը Հազգ վէ ալէմ ինտինսալ մուհիպի մէնֆուր ազարգ, թէննիւտ վէ մէրամը միւսթէպիտանէսինի մաղլուս իթմիլէրի, վէ քէնտիսինի, նալայըզ պուսուրնըը Կօթաթրիզլէք մէմուրիթլէթ մուգաառաքանքանտէն պիր սոն էվլէ չէք տիրաթիլէր, իշթէ միւսառաքանքաւըզ իթմէթ իսթթէրէ, պուստան էյիսի օլումազ Բաբա հազրէթլէրի Թերգեանն էմր իթմիլէր քի, իսթմնպօլա կիթմին, էրմէնի-գալօլլէք Կօթաթրիզլէք մէմուրիթլէրի քէթիի մաէշա ինքա, վէ 1880 վէ 1887 սէնէլէրինտէ,՝ օն իւլիւնսիւ Լէօն Բաբա հազրէթլէրի նամանա գարաթիսա Սիմէմի իտարաթրնտան կէօնտէրլլմը ռաիէթը զըմմ մուհիւմ թանքաթիլ իլէ լալպի իտիլէն ՔՐէվէրսուրուս» կոնգալընըն միւսնա տէրեմաթընը թէքթաթ մէվզըրի ինքայի գօյսուն»։ էմր իթմիլէր քի 1888տէ, Ասգարանն Կօթաթրիզլէր վէ ճէմաաթ միւսթէպիտանընը զարթթիլլէ վէ օն իւլիւնսիւ Լէօն Բաբանըն հիւսնի ըրգաալլա Պապը Ալիտէն իրատէի սէնէթ իլէ իթմապուրուսն վէ ֆէրմաննարա թաաթիզ օլունրան իթթիկաթիլ իւլըզլէրի միւսնաքանտաթիլի նիգալմնալէրի ալաա գապուլ իթմէնիս, ընտա իլլէսին։ էմր իթմիլէր քի ճէմաաթըն հօգուգը գաաթիսինի զաապ իլլէսին։ աաազ ալթընա ալսըն։ նիհայէթ Բաբա հազրէթլէրի էմր իթմիլէր քի Թերգեան՝ մէշուս վէ զայրը մէշուս իսթթէթիկինի հաբըն։ էմր իթմիլէր քի, պուս սէպէպուսն էյէր ճէմաաթ պէնիսնտէ պէօլլէք իթթիկաթիլ գումուր իտէրէ իթմիլսին, Գիլիսէլթրէ, ֆամիլեալաթ աթաա սընտա պիր թազըմ նապէնա հալլէր վազը օլունրաա օլսուն, պիրպիրլէրինի աապ իթմէթ, պիր չօգ պէօլլէք կիւնահալար ուսուրա կէլլէք կիպի շալեանը թէէս սիւֆ վազըալար, ուլլունքազըզըզար մէշաաանն կէլլէրէ, զարարի հօգ, պուս հիւմէլէր տէ օլսուն, հալընը Թերգեան, քէնտի ինաաթրնաա սապիթթուրուս, գարա. ըրնտան չաշմաթըն, Կօթաթրիզլէք քիւրսիսինտէ գալսըն։ իշթէ Թերգեանըն իսթմնպօլտան Րօմալա կիտէնէկի վազըթ՝ Բաբա հազրէթլէրինտէն պիլլէրէ կէթիլլէք վաաթրնաա պուսուրնըը Օրհուսթիւն պուս իսիշ Լաքին գապիլ մի տիրէի։ Բաբա հազրէթլէրի՝ պալլէառէ մուհիպիս սէօզլէրին ինքաաթըն Թերգեանն էմր իթմիլ օլսունըլար։ իսիլ, աալա վէ գաթիէն պէօլլէ պիր չէյ էմր իթմիլէրի վէ իթմիլէր, հաշաանազ միւշարիլէյ ինտինտէ աալալը միլլէրիպըն քէլմէքէշ ուլլաաաալընըն սէպէ. պի տէ, էինէ Թերգեանն տըր, չիւսի իսիլաա ֆը հազրիթաթ սէօգ տէրսէնիզ Թերգեանըն կիւննաա հէր ճինաթնտէն օլաթազ չօգ պուսուրնաթ։ իշթէ պուս սէպէպուսն հիւմէլ. ներսէս վ. Փապիպիլընըն, Սլէպէլէ Բաբա հազրէթլէրինէ միւսպալլէրալ կէօսթէրիմիշ օլմալը տըր։ տէմսինէ, խրաալանմըշ տըր։ Փապիպեան վարգապեան հազրիթաթ սէօլլէմէսի՝ խօշաանն կիթմէմիշ, վէ «միւսպալլէրալ» սէօզիւ նիւզիւ կէրի ալըն, տէմիշ տիր. չիւսի, հէր հէր քէս իթթիկինի պիլլէր. Թերգեան, Րօմաաա Բաբա հազրէթլէրինէ, տիրաաալըն վէ աալին ճէմաաթընը ալլէսինտէ չօգ սէօզլէրի սէօլլէմիշ, աալալը միլլի հազըզընտա մէսէլէլի զապէթ վէլիւմ վէ միւսպալլէրալ կէօսթէրիմիշ, վէ հալընը քէնտի մէրամը ֆաաթիսինի իլէրի կէօթիլլէք իլին, ուսուս ճէմաաթըն վէ գաալալալընա սէլիմիշ օլսան միւսթիլէմ վէն քիլլէրինի աթինսիզ, իսանըզ, չիւրիւք, հիւրճաաաաաաա քէլիլմէլէրիլլէ վէ քէլէմէք իսիլ պիլմաաաաաաա թէնէզըիւլ իթմիլէրի։

Տեղիչէթէրի հաղի զգվաթ հազգընտա Ի
ճապ իտէն րիաեթ ու հիւրմէթտէն կէրի
տաւրմաղար, վէ վէֆաթ իթմիչէրսէ,
զիքրի ճէմիլէրիէն գարչը օլան հազարէ-
թէ թհամմիւլ իտէմէ շէր. չաթանը հայ-
րէթ պիր սուրէթտէ անլէրի միւտաֆաւ-
նա գալգըրըրար. իշթէ րուհանրէրիմիգ
իծթիմիլէնտա, Գիւրյ. Նիկողայոս Մ. Վ.
Վագչեան, Թիւրքեան թարայֆոստան Գ-
իւլիւնճիւ Լէօն Բարա վէ Աղարեան Գ-
Բաթրիգ կիպի զգվաթը միւհէթէրմէնն
զիքրի ճէմիլէրիէն գարչը վազը օլան
պէօյիւք հազարէթէ թհամմիւլ իտէմէ-
նօր, նա՞սըլ սիւգիւթ իտէպիր, նա՞սըլ
թէհամմիւլ իտէպիր, շու գատար ուղուհ-
նէլէրթտէ պէրի Գիլիսէ վէ Միրլէթ ուղ-
րուհն էմէք օտարէ իտէն միւմալիչյ կիպի
միւհէթրէպ պիր վարդապետ, պօյէպ պիր
հազարէթէթ, քի, տիւն պիր՝ պօւ կիւն իքի,
մէյտանա չըգան, Կ-Բաթրիյիմ տէյի իֆ
թիլար իտէն, հալպու քի էլիւնտէն պիր
մանկըրըգ իշ կէլմէյէն, ճաբազ սիլէյիմ
տէրքէն կէօզ չըգարան՝ Թիւրքեան՝ քէն-
տիսի կիպի պիւնէրճէ Թիւրքեան տէյէն իքի
զգվաթը միւհէթէրմիմաթը եպալանճըրը
լէթսիյիլ լէթէլէմէք իսպասանթիւնէ հիւրէթ
թիւիտօր. Միլլէթ Նիգամմաճէսիւն, Ա-
ղարեան Կ-Բաթրիյիլ կիւն վէ ճէմաթմ միւ-
թէպէրանննն սայ ու զայրիթիլէ վէ օն
իւլիւնճիւ Լէօն Բարանն մուվաֆազաթը
վէ էմիր իլէ թանգիմ օլուհտըրընա տար
մօհիւթմ վէ միւքմմէլ թահրիրաթլար մէյ-
տանտա օլուհըր հայտէ, նա՞սըլ օլուհօր
տա միւշարիլէյ Աղարեան Կաթողիկոս՝
մէգըրի Նիզամիւտէյի Բօմանըն վէ Ն-
պիսիմպպուսլարըն իմիր վէ լէյի իլէ եաբ-
մաթմ օլուհօր. Բօմանըն էլիլէ եաբմիլ
օլուհըրնա չիւպնէ եօզ, պուհն ինանմա-
մազ եախօտ ինքեար կէլմէք իլիւն, պիր
առտէմ քէօր վէ եախօտ ազլընա կէլմիլ
օլմալը, չիւնքի պու խուսուստա եազըլ-
մըլ օլան իքի գըթմ մօհիւթմ թահրիրաթ
մէյտանտա, ալէնէ, միւնտէրիճաթը ղէս-
միլէրի, սահպալ իմզալար՝ պուհլարըն,
ատի լէլ եախօտ ուլտաւառ թահրիրաթ-
լարտան օլմաուրըղըն իսպաթ իթմէքտէ
տէրլէր. տօգրուք Թիւրքեանն նէ՝ չէշիտ
իմանա խըզմէթ իթթիկիւնի պէն անլաւա
մաեօրում. զալիպա պու առտէմին իմանը՝
պիգիմ հայիգ օլուհըրըգ իմանա տապան
տապանա զըտտ օլմալը, չիւնքի պիլը կէօ-
րիւնմէյէն հազրիգաթմ իման իտէրիգ, լա-
ւան պու առտէմ, կէօրիւնն հազրիգաթմ
իման իթմէքտէ, կէօրիւնմէյէն նա՞սըլ ի-
ման իտէճէք տիր:

ՊԻՐ ԷՐՄԵՆԻ ԴԱԹՕԼԻԿԻ
1(14 Մարտ 1912 (Տեղամի)

ԱՏԱԼԷԹ

ԷՐ ԵԱ ԿԷՃ ԶԱՅԻՐ ՕԼՈՒՐ

Շու. Գիււնէ կտուտ Թեղեցեան էֆենտին
բաթրիգլիքտէն ազլի խապերի զէմալը
մէմնունէյէթլէ իշիտիւտի Զէվալլը ատէմ,
աճապա նի՛լին պու անէ աղկէն իսթիֆա-
նը վէրմէքտէն իսթինա իթտին. պըր միւ-
լէթէ, պինէրճէ քըշիւլէրէ զալէպէ՝ մի
չալաբըմ զանն իլլէտին. պա խուսուս
թաազուլ պիւտիկին թարիգ՝ պիւթիւն միւ-
լէթմիդիլն ուկպէպլ խարապիէթի օլապլ.
լիբ խոթի. համտ ու՛ն ստա ոգուրազ ա-
տիլլէրին մուհաֆըը իիւտաան քի, չու
միւտաանթի թալիլէտէն պէրու Թեղեցե-
անը պարը թէաննիւտիւ ալթընտա ինլէ-
մէքտէ օլան միլլէթիմիդ, իսթիպտաա զէն
ճըրլէրինտէն զուրթ թուլպ, զէմալը սէրպէս-
թի իլէ հարճէթէ պաշլատըընտան, պու
թարտաա միւտաանթի զաաթիլ զարֆընտա
իտաթէի ումուրըմըգաա թէպէտտիւաթը
աշիմէ վիզգու պուլաճաղընա իւմալտլա-
րըզ. Պիզ, Ատաանթի Էրմէթիլաթթիւթէն-
թի, ճըւմիլաթ Սթամպօլ չհալիլ միւրիւն-
րէմէսնէ թէչէքուրթի խաթիլ քի, ճէ

սասթմը վեր միւսթէ պիտին, էլ ինտէն
խէլաա խորպ, հալը ֆերահա վազ իւլ,
միւսթին մէրթէպէ հիմմ աւ նիյէմինի
տիրըզ իրմէտիւրէր, մազսէտը խայրմէր-
սատըրըզա իտիւ խորպ, պէն էլ միւլէ
չէրէֆիւլ պիր մէվզը ինրազ իթտիրտիւրէ-
ր, չիտիթ պիզ միւլէթ էֆորատը, իգթիտաթը-
մըզ տաթիթինտէ թէրազգընա չալըմալը-
տէր, աւսուրմըզը իտահ իթմէլիթը, ճիտ-
անն վէ զպպէն բուհանի օլանիտաա էլ
էլէ վէրպ, հարէ գէթ իթմէլիթը, իպթի-
տա՝ զալմ բէնչէլէրինի միւլէթին մալընա
աթմըզ օլան խայինլէր հազգընտա թաա-
գիպաթ ինրա խորպ, ինապընա կէթը
սուսմէլէ իթմէլիթը, աւսուրտա ատիւ վէ
ֆազիլ քիմէլէր պուլուստըրմալընըզ, ա-
լէլխուսուսա պու մէսէլէ պիզիմ Ատանա
իչին տահ էլըմմ տիր, չիւնքի էմլաքըն
վարթիթըր նէթէլէ կիտիեթ, քիմաէ պիւ-
մէլ, լէլ էթըրաֆէնա թօլանըր կիպի պիր
թազըմ քիմէլէր՝ միւլէթիմիթի տաթիմ
պիր թէտէննիյէ սուրաթընթօրլար, ֆիմ
պիւրի, պէլքի թիւրգնան էֆ, ալընըն
իւրադէտին ալըր ալմազ, թէմիմէլտէ
պուլուսնան վէ գէնտի իւլըրինէ ֆերազ
օլմուչ օլան էմլաքը սաթիմադա գարաթ
վէրմիլ տիր, օ հալտէ թնիմիդ ազիմ պիր
ինգըրադա սուրանանազ տըր, պիզ, է-
լիմիդտէն կէլտիկի գատար տիգզաթ ի-
տիեթուզ, լաքին պու խուսուստա Տէ-
րիսաատէթ միւլէթ մէլիսիմիդին տիգզա-
թընը տաթի ճէլպ իադէրիզ, վէ միւսթին
իաէ պիր միւսֆէթթիլ իրսալընը բէնա իյ-
լէրիզ, չիւնքի ֆէլիքնան Ա՝ Թիքընա-
նըն մուհիպի սատըզը տըր, անըն իչին
գէնտիտինի եպիսկոպոս թազտիս խորպ,
պուրանա կէօնտէրմիլ տիր քըր, հէր էմ-
րի՝ Ատանանա ինգթիա վէ ինգթա ինրա
օլուսնուսն, մատամ քի Հատիկնան տաթի
անըն սըր գեաթիպի տիր, էօլլէ պիր հա-
լին վուզուլ միւսթմիլ տիր, Պուրաաա-
գի թիւրգնանիթթիլէր՝ հալէա, թիւրգնան
թարտ օլուսնատը վէ օլուսնանաազ տէ-
րի իտաաա խորթօրլար, վէ Ճայնաաթը Պա-
տարադարաա իսմինի զիքըն ալվամ իս
տիրօրլար, պու խուսուսաա տաթի Միլլի
մէլիսիմիդին հիմմէթինէ մուսթազըրըզ,
պիգէն բէմմ պիր թէպիլըաթ վէրմիլտէ
արզ օլուսնուր:

էն՝ Թեղեզանիաթլէր, ատէմինիզին ալլ
օլունտըընա աւա թէւսաբէթ իթմէյինիզ,
էկէր միլլէթմիդին էֆրաաընտան իսէնիզ,
էկէր սիզտէ գէրրէ գատար հոստի միլլէթ-
բէթլէրի վարաա, էկէր ճիտտէն միլլէթին
թէրագգըընա աղոռքէ իսէնիզ, միւս
թագգլէտէ մէննուն գաւաճագըընը, վէ
Թեղեզանն իտարէսինէ լանէթ օգուռա-
ճագըընը. եօգ էկէր մագսէտինիզ միլլէ-
թին մալըըն դասպ իթմէք է իսէ, թապի
մէննուն գաւաճաճագըընը իթմի սիզտէ
իթի հալ միւշահէաէ օլունտեօր, ես ճէ-
հալէթ, ես խէյանէթ. էկէր ճէհալէթտէն
իսէ, զեսֆի արթըգ. երիմինճի ասըրտա
պաւ տըրէճէ ճէհալէթ օլմագ. զէնտի մէն-
ֆաաթըընըդ ալլագ ալթընա ալըպ, պի-
րիլլէթին պատի սէֆալէթի օլունտեօրը-
նըդ. եօգ էկէր խըբանէթտէն իսէ, օ տա
զեսֆի արթըգ. իալան օլուն, գիրա զէն-
տի արահանալար ինտ էլ նաս մէրաաւա վէ
ինտ էլ Ալլան մէլէտէն արըրա. եթթէ
արթըգ, եթթէ՛ր. պաւ կրանէ տէկին պիզի
նէ՛ մէշագգաթլաւ տիւշար, ալէմ ին-
տինտէ բըսմայ վէ Թիւրլիւ տիւրլիւ հա-
ւ. զէթլէրէ մէճպուր իթտինիզ. պաւ հալ-
թի սիզին իրիթթիւնանըընըլա թէւս
ֆուգ իթմէք. կէրին էլ էլէ վէրէլմ վէ
էնկիմնաւ, միլլէթմիզին թէրագգըընա
ալըշալմ. առաւելթ զահիր օլտաւ. պաւն-
տին սօնրա պիզ տէ թարիզը առաւելթտէն
աթմահալմ. իթթէ օ վագըթ մէտաւ օ-
ճագըընը:

ՀՅՍ

Առանձա, 13(26 Մարտ 1912

ՄէծՄՈՂԻԱ.— Իշպու մէջքնուպտա,
Ժերգեանըն իւզէրինտէ պուլունան էմա,
Եւ տարի ֆ գրա զանէթ մուհիմ տիր:
Դու նոգթա նագգընտա Վարդութիւնըմ-
Ինքն ճիտունէն նազարը տիգգաթընը . տա-
լէթ իտէրիգ:

Ի Տ Ա Ր Է Խ Ա Ն Է
Պէտողունաց Թագաւորն Ն. 65